

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 10/2010-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. júna 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza o sťažnosti M. V., Ď., zastúpenej advokátkou Mgr. V. D., K., vo veci

- namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 16 ods. 2, čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a porušenia čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky,
- namietaného porušenia čl. 3, čl. 6 ods. 1, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,
- namietaného porušenia čl. 5 Dohovoru o ľudských právach a dôstojnosti človeka v súvislosti s aplikáciou biológie a medicíny – Dohovoru o ľudských právach a biomedicíne,
- namietaného porušenia práv podľa čl. 10 písm. h), čl. 12 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 písm. e) Dohovoru o diskriminácii žien, ako aj
- namietaného porušenia práv podľa čl. 5 písm. e) iv) a čl. 6 Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie

postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 143/2008 a rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 5 Co 143/2008-357 zo 4. marca 2009 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. V. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 3 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 143/2008 a jeho rozsudkom zo 4. marca 2009 **p o r u š e n é b o l i.**

2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 5 Co 143/2008-357 zo 4. marca 2009 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.

3. M. V. **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré jej **j e** Krajský súd v Košiciach **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Košiciach **j e p o v i n n ý** uhradiť M. V. trovy konania v sume 438,57 € (slovom štyristotridsaťosem eur a päťdesiatšesť centov) na účet jej právnej zástupkyne Mgr. V. D., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e.**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. júna 2009 doručená sťažnosť M. V., Ď. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou Mgr. V. D., K., vo veci porušenia jej základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 2, čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“),

práv podľa čl. 3, čl. 6 ods. 1, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 v spojitosti s čl. 3, čl. 6 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), čl. 5 Dohovoru o ľudských právach a biomedicíne, čl. 10 písm. h), čl. 12 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 písm. e) Dohovoru o diskriminácii žien a čl. 5 písm. e) iv) a čl. 6 Dohovoru o rasovej diskriminácii postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 143/2008, ako aj rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co 143/2008-357 zo 4. marca 2009. Predmetom konania je rozhodovanie o odvolaní sťažovateľky proti rozsudku Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 41 C/273/2005-309 z 9. apríla 2008 vo veci ochrany osobnosti sťažovateľky a náhrady nemajetkovej ujmy s príslušenstvom.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti okrem iného uviedla:

«Sťažovateľka je osobou rómskeho etnického pôvodu. Sťažovateľke bol dňa 25. marca 1999, pri pôrode druhého dieťaťa, vykonaný zákrok sterilizácie... zamestnancami Gynekologicko – pôrodnického oddelenia Fakultnej nemocnice L. P. K. (ďalej len „nemocnica“). Tak ako prvý pôrod aj tento druhý bol vedený cisárskym rezom. Hoci bola sťažovateľka hospitalizovaná od 19. marca 1999 a lekári oddelenia nemocnice vedeli všetky podrobnosti o jej zdravotnom stave, a teda mali dostatočne dlhý čas na predostretie otázky sterilizácie sťažovateľke, tá podľa údajov zo zdravotnej dokumentácie mala požiadať o sterilizáciu cca. 1 hodinu pred vykonaním cisárskeho rezu. Žiadosť o sterilizáciu je vyhotovená na formulári je rukou dopísaná formulka „súhlasím so sterilizáciou“. Pod uvedenou formuláciou je dátum 25. 3. 99 a podpis sťažovateľky.»

Podľa sťažovateľky došlo k podpisu žiadosti o vykonanie sterilizácie za nasledujúcich okolností. Na Gynekologicko – pôrodnické oddelenie Fakultnej nemocnice L. P. v. bola prijatá dňa 19. marca 1999 o 8. 10 hod. Hospitalizáciu jej odporučila obvodná gynekologička z viacerých dôvodov („tvrdnutie brucha“, nízko položená placenta, hroziaci predčasný pôrod v ôsmom mesiaci tehotenstva). Po prijatí do nemocnice bola nasadená liečba na zastavenie predčasného pôrodu. Deň pred pôrodom bola sťažovateľke podaná službu konajúcou lekárkou tabletky. Tá ju zároveň informovala, že ak sa zdravotný stav nezlepší do nasledujúceho dňa bude nutné tehotenstvo ukončiť pôrodom. Ráno v deň pôrodu pri vizite tá istá lekárka konštatovala, že stav sa nezmenil a tehotenstvo bude

ukončené cisárskym rezom. Na pôrodnej sále v čase keď už mala sťažovateľka silné pôrodné bolesti, primár oddelenia MUDr. M. zisťoval, či už má bolesti a zároveň ju informoval o tom, že počas cisárskeho rezu jej bude vykonaná sterilizácia. Sťažovateľka sa veľmi obávala o život svojho nenarodeného dieťaťa, keďže išlo o predčasný pôrod, preto primára prosila, nech urobia všetko pre záchranu jej dieťaťa. Pamätá sa, že písomný súhlas s vykonaním sterilizácie v tom čase neudelila. Keď sa na druhý deň po pôrode na rannej vizite pýtala lekára na svoj zdravotný stav a stav dieťaťa, lekár ju informoval, že pri pôrode jej bola vykonaná sterilizácia v záujme záchrany jej života, pretože ďalšie tehotenstvo by mohlo ohroziť jej život a život dieťaťa. Po vizite za sťažovateľkou prišiel ošetrojúci lekár a dal jej podpísať nejaký formulár. Mala to urobiť v záujme svojho zdravia. Sťažovateľku v tom čase sužovali obavy o dieťa, nemala ani veľmi čas na prečítanie formulára a po zdôraznení, aby to podpísala, že „potom bude dobre“ ho podpísala bez podrobnejšieho preštudovania.

V júni 2003 pri prvom kontakte so spolupracovníčkou mimovládnej organizácie Poradňa pre občianske a ľudské práva, sa sťažovateľka dozvedela že sterilizácia nie je život zachraňujúci úkon, ako jej to tvrdil personál nemocnice a že k vykonaniu sterilizácie je potrebný informovaný súhlas. Následne sa sťažovateľka rozhodla, že nahliadne do svojej zdravotnej dokumentácie, aby zistila, čo to vlastne podpisovala, keďže si nepamätala na obsah formuláru, ktorý podpisovala až na druhý deň po pôrode. Sťažovateľka nemala prístup k zdravotnej dokumentácii až do marca 2005, kedy do nej nahliadla prostredníctvom splnomocnenej zástupkyne a na jej žiadosť jej boli vyhotovené a poskytnuté fotokópie listín, ktoré sa v nej nachádzali. Vtedy sa sťažovateľka dozvedela, že v dokumentácii sa nachádza jej údajná žiadosť o vykonanie sterilizácie tak, akoby ona sama vykonanie sterilizácie iniciovala. Sťažovateľka bola prekvapená, pretože sama by vykonanie tohto zákroku nikdy neiniciovala.

Dňa 09. mája 2005 podala sťažovateľka žalobu na ochranu osobnosti na Okresný súd Košice II. V následnom konaní pred Okresným súdom Košice II, spis, zn. 41 C 273/05 sa sťažovateľka s poukazom na ust. § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka domáhala, aby súd uložil Fakultnej nemocnici L. P. v K.h (žalovanej v konaní) zaslať jej ospravedlňujúci list za vykonanie protiprávneho zákroku (v žalobe uvedenom znení), a zároveň sa domáhala náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 500 000,- Sk a náhrady trov konania.

Ochrany osobnosti sa sťažovateľka domáhala, pretože je presvedčená, že sterilizáciou vykonanou dňa 25. marca 1999... v rozpore s vtedy platnými predpismi, došlo k závažnému zásahu do jej integrity a zdravia a zároveň došlo k zníženiu jej ľudskej dôstojnosti. »

Okresný súd Košice II po vykonanom dokazovaní vydal dňa 09. apríla 2008 rozsudok vo veci, ktorým zamietol žalobu sťažovateľky a vyslovil, že o náhrade trov konania rozhodne osobitným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Podľa názoru súdu I. stupňa nedošlo k neoprávnenému zásahu do zdravia a života sťažovateľky a to z viacerých, ďalej uvedených dôvodov. Súd z výsluchu svedkov, znaleckého posudku a zo žiadosti o sterilizáciu mal za zrejmé, že žalobkyňa bola poučená o tom, čo je sterilizácia a aké sú jej následky. V tomto smere súd považoval za významné svedecké výpovede svedkov – lekárov nemocnice, ktorí opierali svoje vyjadrenia o znalosti získané zo zdravotnej dokumentácie, ktorá ako taká ale nemohla obsahovať žiadne údaje týkajúce sa informovaného súhlasu a jeho atribútov, predovšetkým vyčerpávajúceho poučenia pred výkonom zákroku. Napriek tomu súd mal za to, že sťažovateľka bola poučená vhodným a preukázateľným spôsobom, tak ako to vyžadovali vtedy platné právne predpisy. Súd ďalej v rozsudku konštatuje, že hoci na vykonanie sterilizácie v prípade sťažovateľky nebol potrebný súhlas sterilizačnej komisie, pretože sa zákrok vykonával na chorých pohlavných orgánoch („maternica bola chorá a vajíčkovody, hoci sú zdravé orgány, úzko súvisia spolu s maternicou“), bol zákrok odsúhlasený aj sterilizačnou komisiou. Podľa názoru súdu nemožno v prípade sťažovateľky sterilizáciu posudzovať ako mučenie, resp. ponižujúce zaobchádzanie, nakoľko je zrejmé aj zo samotnej dokumentácie, že o sterilizáciu požiadala sama a ani zo samotného výsluchu sťažovateľky nebolo zrejmé, v čom malo neľudské zaobchádzanie spočívať. Žalobu súd zamietol ako bezdôvodnú aj z dôvodu, že sa sťažovateľke nepodarilo preukázať negatívny zásah do rodinného a kultúrneho života a nepreukázala, že by sa po roku 1999 snažila o prinavrátenie možnosti otehotnenia.

Proti rozhodnutiu Okresného súdu Košice II podala sťažovateľka dňa 22. mája 2008 odvolanie. Sťažovateľka v odvolaní predovšetkým namietala, že súd prvého stupňa dospel pri svojom rozhodovaní na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a taktiež vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci. Tento záver odôvodnila sťažovateľka najmä nasledujúcimi skutočnosťami.

- *Súd prvého stupňa nebral do úvahy tvrdenia sťažovateľky, že na vykonanie zákroku sterilizácie nepodala informovaný súhlas v zmysle ako je upravený v medzinárodných právnych predpisoch, ktoré SR ratifikovala, a majú teda prednosť pred zákonom.*
- *Skutočnosť, či sťažovateľka udelila alebo neudelila informovaný súhlas nemohol súd zistiť z výpovedí nemocničného personálu, keďže ich výpovede sa opierali o údaje zachytené v zdravotnej dokumentácii, ktorá udelenie informovaného súhlasu nepreukazuje.*
- *Súd prvého stupňa mal za preukázané zo svedeckých výpovedí lekárov, že sťažovateľka bola pred vykonaním cisárskeho rezu poučená o zákroku sterilizácie, jeho povahe, následkoch a alternatívach, ale nevyrovnal sa s rozporom vo výpovediach lekárov ohľadom toho, kto z lekárov jej poučenie dal.*
- *Podpis sťažovateľky na žiadosti o UPT, nie je možné pokladať za platný právny úkon, pretože formulár po obsahovej stránke nespĺňal náležitosti vyžadované vtedy platnými právnymi predpismi a navyše nie je vylúčené, že bol zamestnancami nemocnice upravovaný (Smernica MZ... uverejnená vo Vestníku MZ č. 8-9/1072 vyžadovala okrem žiadosti o vykonanie sterilizácie aj písomné prehlásenie, že pacientka s vykonaním sterilizácie súhlasí a že berie na vedomie písomné poučenie o tom, do akej miery je zákon reparibilný).*
- *Sťažovateľka odmietla tvrdenie súdu 1. stupňa, že na vykonanie sterilizácie nebol potrebný súhlas sterilizačnej komisie. Vyhotovenie protokolu zo zasadania komisie vyžadovali vtedy platné predpisy.*
- *Sťažovateľka nesúhlasí s názorom súdu, ktorý vychádzal z výpovedí svedkov – lekárov a súdneho znalca, že v čase hospitalizácie a tesne pred pôrodom nemala bolesti len „tonizáciu“ maternice. Bolesť je rýdzo subjektívna záležitosť, nie je to veličina merateľná tak ako telesná teplota, preto sťažovateľka považuje za nenáležité, aby bolo možné prihliadať pri rozhodovaní len na vyjadrenia osôb, ktoré o tom, či bolesti mala alebo nie vychádzali len z údajov v zdravotnej dokumentácii, pretože samotnú sťažovateľku si nepamätali.*
- *Sťažovateľka tvrdí, že uniesla dôkazné bremeno. Z jej účastníckej výpovede, listinných dôkazov a z výsluchu jej manžela je zrejmé v akej miere došlo k zásahu*

do jej osobnosti. Súd 1. stupňa však pri rozhodovaní na uvedené dôkazy neprihliadal.

- Sťažovateľka namieta, že súd sa nedostatočne oboznámil s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a preto dospel k nesprávnemu právnemu názoru, že vykonanie sterilizácie nie je možné posudzovať ako neľudské a ponižujúce zaobchádzanie.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom sp. zn. 5 Co 143/2008 zo dňa 04. marca 2009 potvrdil rozsudok súdu 1. stupňa. Rozsudok vo výroku, ktorým bolo vyslovené, že o náhrade trov konania bude rozhodnuté ... Správnosť rozhodnutia súdu prvého stupňa zdôraznil tým, že z § 13 ods. 2 a § 15 zákona č. 277/1994 Z. z. nevyplýva, že by sťažovateľka musela svoj súhlas s vykonaním sterilizácie udeliť výlučne písomne, resp. žeby jej príslušné poučenie muselo byť poskytnuté len v písomnej podobe.

Z vyššie uvedeného popisu skutkového stavu vyplýva, že na sťažovateľke bol vykonaný sterilizačný zákrok bez poskytnutia informovaného súhlasu zamestnancami nemocnice, ktorej zriaďovateľom bol v čase vykonania zákroku štát. ...

Citované rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 4. marca 2009, doručené sťažovateľke prostredníctvom jej právnej zástupkyne dňa 22. apríla 2009, je posledným rozhodnutím vo veci.»

Sťažovateľka považuje rozhodnutia všeobecných súdov za arbitrárne, pretože sa jej argumentáciou zaoberajú len v obmedzenom rozsahu, odôvodnenia v nich podľa nej nie sú presvedčivé, chýba im logika a sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, čo má za následok porušenie jej práv podľa ústavy a medzinárodných zmlúv.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namieta porušenie týchto práv a slobôd krajským súdom:

- čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru,
- čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru,
- čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru,
- čl. 13 dohovoru vo vzťahu k čl. 3, čl. 6 a čl. 8 dohovoru,

- čl. 2 ods. 2 ústavy v spojitosti s čl. 3, čl. 6, čl. 8 a čl. 12 dohovoru,
- čl. 5 písm. e) iv) a čl. 6 Dohovoru o rasovej diskriminácii,
- čl. 10 písm. h), čl. 12 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 písm. e) Dohovoru o diskriminácii žien,
- čl. 5 Dohovoru o biomedicíne.

Pri namietaní porušenia práva na ochranu pred neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním zaručeného čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru sťažovateľka uvádza, že sterilizácia je zákrok svojou povahou a dôsledkami úplne odlišný od iných lekárskeho zákrokov, že ide o mrzačiaci zákrok, ktorý nesleduje terapeutický cieľ. Naopak, jeho účelom je také poškodenie pohlavných orgánov muža alebo ženy, aby už nebolo možné počatie. Sťažovateľka si je vedomá, že lekárske zákroky, ktoré predstavujú liečebnú nevyhnutnosť, nemôžu byť podľa ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ponižujúcim zaobchádzaním, ale táto nevyhnutnosť musí byť spoľahlivo preukázaná. V tejto súvislosti upozorňuje na to, že sterilizáciu formou tubálnej ligácie, ktorú na nej vykonali, nemožno vykonať v krajnej núdzi; nie je to zákrok zachraňujúci život a nie je v bezprostrednom záujme dotknutej osoby. Aj preto sú požiadavky na jeho výkon prísne vrátane požiadavky na informovaný súhlas. Vykonaný zákrok jej spôsobil intenzívne fyzické i duševné utrpenie, odňal jej v mladom veku základnú telesnú funkciu – možnosť počať a porodiť dieťa. Ďalšie osobitné okolnosti prispievajú k takému chápaniu (spojenie sterilizácie s inou operáciou, negatívny vplyv na vzťah s manželom, osobitné postavenie ženy v rómskej komunite).

Podľa sťažovateľky štát porušil svoj pozitívny záväzok vyplývajúci z čl. 3 dohovoru tým, že neinicioval účinné a oficiálne prešetrenie jej tvrdení podľa kritérií pre vyšetrenie neľudského a ponižujúceho zaobchádzania.

Sťažovateľka vidí porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v tom, že všeobecný súd sa v odôvodnení rozsudku nedostatočne vyrovnal so skutočnosťami, ktoré vyplynuli z dokazovania a ktoré mali vplyv na rozhodnutie vo veci, pričom nesprávne - ústavne nekonformným spôsobom vykladal vnútroštátne právne normy účinné v čase, keď došlo k protiprávnemu konaniu, t. j. príslušné ustanovenie zákona č. 277/1994 Z. z.

a smernice Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. Z-4 582/1972-B/1 uverejnenej vo Vestníku ministerstva zdravotníctva č. 8-9/1072 týkajúce sa vykonávania zákroku sterilizácie. V rámci vykonaného dokazovania krajský súd neprihliadol na skutočnosti a dôkazy, ktoré predložila sťažovateľka v rámci konania a ktoré mali význam pre rozhodnutie vo veci (napr. na okolnosti podpisovania žiadosti o vykonanie zákroku, výpoveď manžela žalobkyne, na listinné dôkazy predložené žalobkyňou).

Sťažovateľka uviedla, že zákrok sterilizácie bol na nej vykonaný bez poskytnutia informovaného súhlasu, tak ako je upravený v medzinárodných právnych predpisoch (Dohovor o biomedicíne), ktoré Slovenská republika ratifikovala a ktoré majú prednosť pred zákonom. Poskytnutie informovaného súhlasu pacientkou je považované za nevyhnutnú podmienku vykonania zákroku sterilizácie aj medzinárodnými lekáorskými organizáciami. Žiadosť o sterilizáciu podpisovala sťažovateľka asi hodinu pred ukončením pôrodu cisárskym rezom v stave, ktorý vylučoval udelenie platného súhlasu s vykonaným zákrokom. Zdravotná dokumentácia sťažovateľky vedená Fakultnou nemocnicou L. Pasteura v Košiciach žiadne údaje týkajúce sa informovaného súhlasu a jeho atribútov, predovšetkým vyčerpávajúceho poučenia o zákroku, neobsahuje.

Sťažovateľka ďalej namieta porušenie čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru, ktoré vidí v tom, že zásah štátu – vykonaný zamestnancami štátu v zriaďovateľskej pôsobnosti štátu – spôsobil, že už nemôže počať ďalšie dieťa. To narušuje jej fyzickú a psychickú integritu a nesporne išlo o zásah do jej súkromného a rodinného života. Štát následne výkon tohto práva u sťažovateľky neochránil a v súdnom konaní nevykonan nápravu.

Sterilizácia vykonaná na sťažovateľke nespĺnila podmienky ustanovené v čl. 8 ods. 2 dohovoru, takže jej výkon nemožno ospravedlniť; nebola vykonaná v súlade s vtedy platnými právnymi predpismi, nesledovala legitímny cieľ, nebola nevyhnutná.

Vo vzťahu k porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy vyplývajúci z čl. 13 dohovoru vo vzťahu k čl. 3, 6 a 8 dohovoru sťažovateľka namieta, že povinnosťou štátnych orgánov bolo účinne a efektívne vyšetriť okolnosti vykonania sterilizačného zákroku; podľa

nej konanie pred súdom nesplnilo štandardy účinného vyšetrovania, pričom štátne orgány ani z úradnej povinnosti neiniciovali trestné vyšetrovanie jej prípadu.

Sťažovateľka napokon namieta, že krajský súd porušil jej právo na poskytnutie informovaného súhlasu zaručené čl. 5 Dohovoru o biomedicíne a porušil aj jej práva upravené v čl. 10 písm. h) a čl. 16 ods. 1 písm. e) Dohovoru o diskriminácii žien, keď tvrdí, že zákrok sterilizácie na nej vykonali bez toho, aby k tomu poskytla informovaný súhlas. Sťažovateľka uvádza, že „požiadala“ o vykonanie zákroku po poskytnutí nepravdivých a neúplných informácií zo strany lekárskeho personálu, v stave znížených rozlišovacích a vnemových schopností, hodinu pred ukončením pôrodu cisárskym rezom, v stave postupujúcich kontrakcií. Zdravotnícky personál jej pritom neposkytol dostatočný časový priestor na zváženie takého závažného zásahu do jej zdravia.

Sťažovateľka na základe týchto skutočností žiada, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Krajský súd v Košiciach postupom a rozhodnutím v konaní vedenom pod sp. značkou 5 Co/143/2008 porušil základné ľudské práva a slobody sťažovateľky podľa čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 2, článku 19 ods. 2, článku 41 ods. 1, článku 46 ods. 1, článku 47 ods. 3 Ústavy SR a ľudských práv a základných slobôd podľa článku 3, článku 8, článku 6 ods. 1, článku 13 a článku 14 v spojitosti s článkami 3, 6, 8 a 12 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a ľudských práv a čl. 5 Dohovoru o ľudských právach a biomedicíne, a článku 10 písm. h) článku 12 ods. 1 a článku 16 ods. 1 písm. e) Dohovoru o diskriminácii žien a článku 5 písm. e) iv a článku 6 Dohovoru o rasovej diskriminácii.

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. značka 5 Co/143/2008 zo dňa 4. marca 2009 sa zrušuje.

Ústavný súd vracia vec na ďalšie konanie Krajskému súdu v Košiciach.

Krajský súd v Košiciach je povinný vyplatiť sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 25 000,- € (slovom dvadsaťpäťtisíc Eur) v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia a nahradiť jej a jej právnej zástupkyňi trovy konania a trovy právneho zastúpenia na Ústavnom súde v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu.“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a keďže nezistil dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, uznesením č. k. IV. ÚS 10/2010-11 rozhodol o jej prijatí na ďalšie konanie.

Predseda krajského súdu sa k výzve ústavného súdu z 8. februára 2010 vyjadril vo svojom stanovisku (sp. zn. 1 SprV/136/2010) doručenom ústavnému súdu 9. marca 2010:

„Okresný súd Košice II po rozsiahlom dokazovaní rozsudkom dňa 9. apríla 2008 č. k. 41 C 273/2005-309 žalobu žalobkyne v celom rozsahu zamietol. O náhrade trov konania rozhodne osobitným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

V dôvodoch rozhodnutia (ktoré má 22 strán) sa súd prvého stupňa vysporiadal so všetkými namietanými právami sťažovateľky popísanými v ústavnej sťažnosti.

Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvého stupňa obsahuje nielen to, čoho sa domáhala žalobkyňa (a z akých dôvodov), ale aj to, ako sa vyjadrila žalovaná, podrobne a jasne vysvetlil, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov (pri rozhodnutí) vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil a ako vec právne posúdil. Odôvodnenie rozsudku je presvedčivé.

Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Košiciach rozsudkom zo dňa 4. marca 2009 č. k. 5 Co 143/2008-357 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa.

Krajský súd (ako súd odvolací) rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 2 O. s. p., prejednal odvolanie v rozsahu vyplývajúcom z § 212 ods. 1, 3 O. s. p. a rozsudok potvrdil podľa § 219 ods. 1, 2 O. s. p., lebo je vo výroku vecne správny, súd (prvého stupňa) správne zistil skutkový stav veci, správne ju právne posúdil, odôvodnenie (rozsudku) má podklad v zistení skutkového stavu a odvolací súd sa s odôvodnením v celom rozsahu stotožnil.

V dôvodoch rozhodnutia sa odvolací súd precízne vypořiadal s odvolacími dôvodmi, ktoré odvolateľka označila v odvolaní (§ 205 ods. 2 písm. d/ a f/ O. s. p.).

Odvolaací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa z tých istých dôvodov, pre ktoré okresný súd žalobu žalobkyne zamietol.

Uvedené rozhodnutia súdov sú právoplatné a tak nám neprislúcha posudzovať ich vecnú stránku, ani ich zákonnosť.

Ústavná sťažnosť pani M. V. (z 4. júna 2009) spočíva v polemike so skutkovými a právnymi závermi rozsudku okresného súdu, opakuje to (na čo poukazovala počas konania na označenom súde), čo uviedla v odvolaní proti uvedenému rozsudku.

Podľa nášho názoru rozhodnutia okresného a krajského súdu, pociťované sťažovateľkou ako nespravodlivé, nemožno bez ďalšieho chápať ako zásah do dôstojnosti človeka ak vychádzajú zo skutkových zistení zodpovedajúcich realite (skutočnosti) a ich právnemu posúdeniu.

Z týchto dôvodov navrhujeme ústavnej sťažnosti nevyhovieť.“

Predseda krajského súdu súčasne oznámil ústavnému súdu, že netrvá na ústnom pojednávaní o predmetnej sťažnosti.

Právna zástupkyňa sťažovateľky vo vyjadrení k výzve ústavného súdu z 13. apríla 2010 oznámila ústavnému súdu v podaní doručenom 20. apríla 2010 (Ev. č. 75/2010/A), že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti sťažovateľky, keďže podľa nej od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.

Podľa čl. 16 ods. 2 ústavy nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní pred súdmi rovní.

Podľa čl. 3 dohovoru nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa čl. 8 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

Podľa čl. 12 dohovoru muži a ženy spôsobilí vekom na uzavretie manželstva majú právo uzavrieť manželstvo a založiť rodinu v súlade s vnútroštátnymi zákonmi, ktoré upravujú výkon tohto práva.

Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

Podľa čl. 14 dohovoru užívanie práv a slobôd priznaných dohovorom sa musí zabezpečiť bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Podľa čl. 5 Dohovoru o ľudských právach a biomedicíne zásah v oblasti zdravia sa môže vykonať iba vtedy, ak osoba, ktorej sa týka, bola informovaná a so zásahom vyjadrila súhlas. Pred zákrokom musí byť osoba primerane informovaná o jeho účele a povahe, ako aj o následkoch a rizikách zákroku. Príslušná osoba môže svoj súhlas kedykoľvek slobodne zrušiť.

Podľa čl. 10 písm. h) Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien štáty, zmluvné strany, prijímú všetky príslušné opatrenia na odstránenie diskriminácie žien, aby im boli zabezpečené rovnaké práva s mužmi v oblasti vzdelania a najmä, na základe rovnoprávnosti mužov a žien, opatrenia slúžiace na zabezpečenie prístupu k osobitným vzdelávacím informáciám, ktoré pomáhajú zabezpečiť zdravie a blaho rodiny, včítane informácií a rád, pokiaľ ide o plánovanie rodiny.

Podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien štáty, zmluvné strany, prijímú všetky príslušné opatrenia na odstránenie diskriminácie žien v oblasti starostlivosti o zdravie, s cieľom zabezpečiť na základe rovnoprávnosti mužov a žien, prístup k zdravotníckym službám, včítane tých, ktoré sa vzťahujú na plánovanie rodiny.

Podľa čl. 16 ods. 1 písm. e) Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien štáty, zmluvné strany, prijímú všetky príslušné opatrenia na odstránenie diskriminácie žien vo všetkých veciach týkajúcich sa manželstva a rodinných vzťahov a najmä zabezpečia, na základe rovnoprávnosti mužov a žien rovnaké práva rozhodnúť sa slobodne a zodpovedne o počte a čase narodenia ich detí a mať prístup k informáciám, vzdelaniu a prostriedkom, ktoré im umožnia uplatňovať tieto práva.

Podľa čl. 5 písm. e) iv) Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie v súlade so základnými povinnosťami vyhlásenými v článku 2 tohto dohovoru sa zmluvné štáty zaväzujú, že zakážu a odstránia rasovú diskrimináciu vo všetkých jej formách a že zaručia právo každého na rovnosť pred zákonom bez rozlišovania podľa rasy, farby pleti, národnostného alebo etnického pôvodu, najmä potom pri používaní práv hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, najmä práva na ochranu zdravia, liečebnú starostlivosť, sociálne zabezpečenie a sociálne služby.

Podľa čl. 6 Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie zmluvné štáty zabezpečia prostredníctvom príslušných vnútroštátnych súdov a iných štátnych orgánov všetkým osobám podliehajúcim ich jurisdikcii účinnú ochranu pred všetkými činmi rasovej diskriminácie, ktoré v rozpore s týmto dohovorom porušujú ich ľudské práva a základné slobody, ako aj právo žiadať na týchto súdov spravodlivú a primeranú náhradu za akúkoľvek škodu, ktorú v dôsledku takej diskriminácie utrpeli.

III.

Ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Z konštantnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecným súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/06). Ústavný súd nie je opravnou inštanciou v systéme všeobecných súdov. Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Cieľom uplatnenia právomoci ústavného súdu nie je primárne preskúmavanie a posudzovanie skutkových a právnych záverov všeobecného súdu, v tomto prípade druhostupňového súdu rozhodujúceho o opravnom prostriedku. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by účinky týchto záverov mali za následok porušenie základného práva alebo slobody zaručeného v ústave alebo v záväznej medzinárodnej zmluve.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). V nadväznosti na to ústavný súd sa pri svojej rozhodovacej činnosti obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo samotných rozhodnutiach došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00) a zároveň

by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

1. Sťažovateľka v sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co /143/2008-357 zo 4. marca 2009, ktorým tento súd potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 41 C/273/2005-309 z 9. apríla 2005 v konaní o ochrane osobnosti sťažovateľky.

Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti (IV. ÚS 296/09) vyslovil, že podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom.

Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá povinnosť všeobecných súdov svoje rozhodnutia náležite odôvodniť. V rámci dôsledného plnenia tejto povinnosti je pritom nevyhnutné, aby sa všeobecné súdy vyrovnali s námietkami uplatnenými účastníkmi konania, a to spôsobom, ktorý zodpovedá miere ich významu. Ak všeobecné súdy takto

nepostupujú, vedie to zvyčajne k nepreskúmateľnosti nimi vydaných rozhodnutí, a tým aj k ich rozporu s princípmi spravodlivého procesu, ale aj so samotným účelom súdneho konania.

Podľa § 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) tento upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Podľa § 157 ods. 2 OSP v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Toto zákonné ustanovenie je potrebné z hľadiska základného práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy vykladať a uplatňovať tak, že rozhodnutie všeobecného súdu musí uviesť dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené.

V súlade s už uvedenými ustanoveniami OSP je teda povinnosťou všeobecného súdu uviesť v rozhodnutí logicky nerozporné, dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej stránky, ako i právnej stránky rozhodnutia.

Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre opakovane formuloval požiadavky na úplnosť a presvedčivosť odôvodnení rozhodnutí všeobecných súdov (II. ÚS 136/09). Táto procesná požiadavka, ktorá by mala zabrániť vydávaniu svojvoľných rozhodnutí, vyplýva nielen z príslušných ustanovení procesných predpisov (§ 157 ods. 2 OSP a § 168 ods. 1 Trestného poriadku), ale je tiež výrazom ústavnosti, na báze ktorej sú tieto princípy konštituované.

Ústavnému súdu neprislúcha ingerovať do výkladu zákonov a podzákonných noriem uskutočneného všeobecnými súdmi, avšak to platí iba za predpokladu, že tento výklad nie je zjavne arbitrárny a odôvodnenie súdneho rozhodnutia dáva odpoveď na všetky relevantné okolnosti predložené účastníkmi konania (m. m. II. ÚS 122/05).

K obdobným záverom došiel pri interpretácii čl. 6 ods. 1 dohovoru i EŠLP, ktorý napr. vo veci *Torija v. Španielsko* (sťažnosť č. 18390/91) konštatoval, že čl. 6 ods. 1 dohovoru zaväzuje súdy uviesť dôvody pre svoje rozhodnutia... Rozsah tejto povinnosti sa môže líšiť podľa povahy rozhodnutia... Otázka, či súd nevyhovел požiadavke odôvodnenia vyplývajúcej z čl. 6 ods. 1 dohovoru, môže byť zodpovedaná iba s prihliadnutím na okolnosti prípadu. Obdobne argumentuje EŠLP napr. vo veci *Van de Hurk v. Holandsko* (sťažnosť č. 16034/90), v ktorom sa uvádza, že „... túto povinnosť nemožno ponímať tak, že musí byť na každý argument účastníka podrobne reagované. Na druhej strane, ak sú v prerokovanej veci vznesené závažné právne argumenty, je potrebné, aby sa s nimi súd vysporiadal.“

Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou.

Krajský súd sa podľa názoru ústavného súdu týmito princípmi dostatočne neriadil.

K porušeniu uvedených práv sťažovateľky malo dôjsť tým, že krajský súd svojím rozsudkom a jeho odôvodnením porušil zásadu, že všeobecné súdy sú povinné rozhodovať na základe aplikácie príslušných noriem právneho poriadku Slovenskej republiky alebo noriem, ktorých použitie tento právny poriadok umožňuje. Sťažovateľka zastáva názor, že napadnutý rozsudok krajského súdu nie je presvedčivý a je ústavne nekonformný, pretože sa nedostatočne vyrovnáva so skutočnosťami, ktoré vyplynuli z dokazovania a ktoré mali vplyv na rozhodnutie vo veci. Podľa nej sa krajský súd úplne stotožnil s názorom prvostupňového súdu; pritom sťažovateľka považuje rozhodnutia obidvoch všeobecných súdov za arbitrárne a ich odôvodnenia za nepresvedčivé.

Napadnutý rozsudok krajského súdu č. k. 5 Co 143/2008-357 zo 4. marca 2009, ktorým tento súd potvrdil rozsudok okresného súdu, v odôvodnení v uvedených súvislostiach obsahuje túto argumentáciu:

„Žalobkyňa odôvodnila odvolanie odvolacími dôvodmi podľa § 205 ods. 2 písm. d) a f) O. s. p., t. j., že súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a že jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, pričom z odvolacej argumentácie nevyplývajú aj iné, než tieto dôvody, preto na ne nebolo možné vziať zreteľ.

Odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. d) O. s. p. sa týka chyby v zisťovaní skutkového stavu veci súdom spočívajúcej v tom, že skutkové zistenie, ktoré bolo podkladom pre jeho rozhodnutie je nesprávne, t. zn. musí ísť o skutkové zistenie, na základe ktorého vec posúdil po právnej stránke a ktoré je nesprávne v tom zmysle, že nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, pričom medzi chybami skutkového zistenia a chybami právneho posúdenia je úzka vzájomná súvislosť, keďže príčinou nesprávnych (v zmysle nedostatočných) skutkových zistení môže byť chybný právny názor, v dôsledku ktorého zisťoval iné skutočnosti, príp. zisteným skutočnostiam prisudzoval iný právny význam. Skutkové zistenie nezodpovedá vykonaným dôkazom, ak výsledok hodnotenia dôkazov nie je v súlade s § 132 O. s. p. a to vzhľadom na to, že buď vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov účastníkov nevyplývali, ani inak nevyšli počas konania najavo alebo opomenul rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané alebo vyšli počas konania najavo. Nesprávne sú i také skutkové zistenia, ktoré založil na chybnom hodnotení dôkazov. Ide o situáciu, keď je logický rozpor v hodnotení dôkazov, príp. poznatkov, ktoré vyplývali z prednesov účastníkov, alebo ktoré vyšli najavo inak, z hľadiska závažnosti (dôležitosti) zákonnosti, pravdivosti, event. vierohodnosti alebo keď výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z § 132 až 135 O. s. p.

Z odôvodnenia napadnutého rozsudku jednoznačne vyplýva, že súd vzal do úvahy iba skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, resp. vyšli počas konania najavo a neopomenul žiadnu skutočnosť, ktorá z vykonaných dôkazov vyplývala, resp. vyšla počas konania najavo, jeho skutkové zistenia nie sú založené na chybnom hodnotení dôkazov, nie

je logický rozpor v hodnotení dôkazov, príp. poznatkov, ktoré vyplynuli z prednesov účastníkov, alebo ktoré vyšli najavo inak, z hľadiska závažnosti (dôležitosti) zákonnosti, pravdivosti, event. vierohodnosti a výsledok hodnotenia dôkazov zodpovedá tomu, čo bolo zistené spôsobom vyplývajúcim z § 132 až 135 O. s. p., preto tento odvolací dôvod nie je daný.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav, to znamená, že vyvodzuje zo skutkového zistenia aké práva a povinnosti majú účastníci podľa príslušného právneho predpisu a nesprávnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav (skutkové zistenie). O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide, ak súd použil iný právny predpis, než ktorý mal správne použiť, alebo aplikoval správny predpis ale nesprávne ho vyložil, prípadne ho na daný skutkový stav inak nesprávne aplikoval (z podradenia skutkového stavu pod právnu normu vyvodil nesprávne právne závery o právach a povinnostiach účastníkov konania).

Súd použil správny právny predpis, správne ho i vyložil (z podradenia skutkového stavu pod právnu normu vyvodil správne právne závery o právach a povinnostiach účastníkov konania), takže ani tento odvolací dôvod nie je daný.

V odvolaní nie je uvedené nič, čo by spochybňovalo vecnú správnosť napadnutého rozsudku, ale sa v ňom iba opakujú skutočnosti tvrdené žalobkyňou už v konaní pred súdom, ktoré súd správne posúdil a vyhodnotil.

Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku treba uviesť, že z § 13 ods. 2 a § 15 zák. č. 277/94 Z. z., z ktorých súd správne vychádzal, nevyplýva, žeby žalobkyňa musela svoj súhlas s vykonaním sterilizácie udeliť výlučne písomne, resp. žeby jej príslušné poučenie malo byť poskytnuté len v písomnej forme.“

Ústavný súd na tomto mieste pripomína, že podľa § 6 ods. 2 zákona č. 274/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (v znení platnom a účinnom do 31. marca 2000), ktorý všeobecné súdy explicitne nezahrnuli do právneho základu pre posúdenie prípadu sťažovateľky, má osoba pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti voči zdravotníckym pracovníkom a i odborným pracovníkom v zdravotníctve právo na

- a) rešpektovanie svojej telesnej a psychickej integrity,

- b) náležité poučenie najmä o povahe ochorenia, potrebných zdravotníckych výkonoch, o možnosti rizika a zdravotnej prognóze.

Stážovateľka v žalobe o ochranu osobnosti a opakovane aj v odvolaní proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 41 C 273/2005 z 9. apríla 2008 uviedla, že *„žalobou som predovšetkým namietala, že sterilizačný zákrok mi bol vykonaný bez poskytnutia informovaného súhlasu, tak ako je upravený v medzinárodných právnych predpisoch, ktoré SR ratifikovala, a ktoré majú prednosť pred zákonom. Poskytnutie informovaného súhlasu pacientkou je považované za nevyhnutnú podmienku vykonania zákroku sterilizácie aj medzinárodnými lekáorskými organizáciami (ako sú napr. Svetová zdravotnícka organizácia, Medzinárodná federácia gynekológov a pôrodnikov alebo Lekári za ľudské práva).“*

Z rozsudku okresného súdu vyplynulo:

«Podľa dokumentov nachádzajúcich sa v zdravotnej dokumentácii – žalobkyňa požiadala o vykonanie sterilizácie tesne pred vykonaním pôrodu dňa 25. 3. 1999. Žiadosť o sterilizáciu je vyhotovená na formulári „žiadosť o umelé prerušenie tehotenstva a hlásenie potratu“, pričom na formulári je rukou dopísaná formulka „súhlasím so sterilizáciou“. Pod uvedenou formuláciou je dátum 25. 3. 1999 a podpis žalobkyne.

Žalobkyňa si ďalej spomína, že až na pôrodnej sále, kedy mala silné bolesti, sa jej primár oddelenia... pýtal, či má už bolesti a zároveň ju informoval o tom, že jej urobia sterilizáciu. Žalobkyňa už mala v tom čase veľké kontrakcie a obávala sa o život svojho dieťaťa, keďže pôrod bol ukončovaný len v ôsmom mesiaci tehotenstva. V bolestiach prosila primára, nech urobia všetko pre záchranu jej a dieťaťa. Písomný súhlas so sterilizáciou neudelila. Po pôrode, keď sa žalobkyňa prebrala na izbe, sa pýtala zdravotnej sestry na zdravotný stav jej novonarodeného dieťaťa a bola informovaná, že dieťa sa nachádza v inkubátore. Na druhý deň po pôrode na raňajšej vizite sa žalobkyňa pýtala ošetrojúceho lekára na svoj zdravotný stav a zdravotný stav jej dieťaťa. Zamestnanec informoval žalobkyňu, že pri pôrode jej bol vykonaný zákrok sterilizácie v záujme záchrany jej života, keďže ďalšie tehotenstvo by mohlo ohroziť život žalobkyne i dieťaťa. Žiadne bližšie informácie o vykonanom zákroku jej nikto zo zamestnancov žalovaného neposkytol.

Žalobkyňa si ďalej spomína, že až následne za ňou prišiel ošetrojúci lekár a dal jej podpísať nejaký formulár s tým, aby ho podpísala v záujme ochrany svojho zdravia. Žalobkyňa nemala čas si ani daný formulár prečítať, keďže mala po pôrode neustále obavy o zdravotný stav svojho dieťaťa a bolo jej povedané, že nech to len podpíše, že potom bude dobre, tak formulár podpísala.

Až v júni 2003 pri prvom kontakte so spolupracovníčkami mimovládnej organizácie Poradňa pre občianske a ľudské práva sa žalobkyňa dozvedela, že sterilizácia nie je životu zachraňujúci úkon ako jej to tvrdil zdravotnícky personál žalovaného, a že k vykonaniu sterilizácie je nevyhnutný informovaný súhlas. ... Žalobkyňa nemala prístup k zdravotnej dokumentácii až do marca 2005, kedy do nej nahliadla prostredníctvom svojej splnomocnenej zástupkyne a na jej žiadosť jej boli poskytnuté aj fotokópie listín nachádzajúce sa v jej zdravotnej dokumentácii. Až po nahliadnutí do zdravotnej dokumentácie sa žalobkyňa dozvedela, že v dokumentácii sa nachádza jej údajná žiadosť o výkon sterilizácie tak, ako by ona sama žiadosť iniciovala. Žalobkyňa bola prekvapená, keď sa o tom dozvedela, pretože sama by inak žiadosť nikdy neiniciovala.

Žalobkyňa namieta, že sterilizačný výkon bol zamestnancami žalovaného vykonaný bez jej informovaného súhlasu, bez toho, aby jej bol poskytnutý dostatočný čas a priestor k uváženiu jej reprodukčných schopností a reprodukčnej budúcnosti a tak de facto proti jej vôli. Aj napriek tomu, že žiadosť je datovaná 25. marca 1999 (t. j. v deň pôrodu), žalobkyňa si nespomína, že by pred ukončením pôrodu cisárskym rezom podpisovala žiadosť o vykonanie sterilizácie. Naopak, žalobkyňa tvrdí, že súhlas so zákrokom od nej zamestnancami žalovaného bol vylákaný až dodatočne, na druhý deň po vykonaní zákroku. Každopádne žalobkyňu pred vykonaním sterilizačného zákroku nikto neinformoval, vysvetlenie ohľadne takého zákroku jej nikto nepodal a nikto ju nepoučil o nezvratnosti takéhoto zákroku. Žalobkyňa má za to, že poskytovateľ zdravotnej starostlivosti jej poskytol nepravdivé a neúplné informácie, s cieľom vylákať jej podpis. ... Sterilizácia bola žalobkyňi vnútená ako jediná možná forma antikoncepcie alebo ako jediná forma uniknutia ohrozenia života v budúcnosti. ...

V prípade, ak by bol formulár, ktorý žalobkyňa podpisovala dodatočne po pôrode žiadosťou o vykonanie sterilizácie, žalobkyňa nedala k zákroku predchádzajúci súhlas, tak ako to vyžaduje platná právna úprava. Zárok bol teda vykonaný bez jej súhlasu.»

Z výsluchu sťažovateľky (žalobkyne) v rámci dokazovania vykonaného okresným súdom vyplynuli v zásade tie isté skutočnosti, ktoré uviedla aj v sťažnosti, spočívajúce na spochybnení momentu, danosti a obsahu súhlasu so sterilizáciou.

Z odôvodnenia rozsudku a vykonaného dokazovania (svedecké výpovede MUDr. S. M., MUDr. L. R., MUDr. T. B., (znalecký posudok MUDr. L. H. hovorí na s. 13 rozsudku okresného súdu: «V kolónke „Súhlasím s UPT“, kde je namiesto „UPT“ uvedené „sterilizáciou.“ Pri dátume je podpis Vaňová.») nie je dostatočne jasné, či išlo o sterilizáciu na vlastnú žiadosť alebo o sterilizáciu s „náležitým“ (informovaným) súhlasom osoby. Právna zástupkyňa sťažovateľky po nahliadnutí do spisu uvádza, že *«na formulári je rukou dopísaná formulka „súhlasím so sterilizáciou.“* Okresný súd v rámci svojich zistení a hodnotiacich úvah na s. 16 konštatuje:

«Žalobkyňa v predmetnom formulári prehlásila, že „súhlasí so sterilizáciou“ a to tak, že v časti formulára „súhlasím s UPT“ je perom dopísané „súhlasím so sterilizáciou.»

Krajský súd (keďže potvrdil rozsudok okresného súdu) sa pri vykonávaní dokazovania zásadne nevyrovnal ani so situáciou (časovým momentom), v ktorej mala byť uplatnená žiadosť sťažovateľky, resp. s poučením a „udelením súhlasu“ vo forme podpisu na formulári žiadosti, ani s možnosťou dodatočného podpisu zo strany sťažovateľky (vo vzťahu k uvádzanej osobe MUDr. R. v tom zmysle neprebehla žiadna konfrontácia). Problematické je vzhľadom na vykonané dokazovanie aj tvrdenie o poskytnutí dostatočného poučenia sťažovateľke, aj so zreteľom na vyvolanie situácie, v ktorej mohla u nej byť navodená nutnosť „život zachraňujúceho zákroku“ [navyše pri pripustení možnosti, že riziko ďalšej gravidity sťažovateľky bolo možné odvrátiť aj iným spôsobom ako sterilizáciou (s. 10-11 rozsudku okresného súdu - názor MUDr. M., v čase zákroku primára gynekologicko-pôrodnického oddelenia Fakultnej nemocnice v Košiciach, vychádzajúceho z refrénu odôvodnenia: *„Avšak v danom prípade sa žalobkyňa rozhodla pre sterilizáciu.“*). V súvislosti so svedeckými výpoveďami krajský súd prihliadal na konštatovanie okresného súdu, ktorý vo svojom rozhodnutí uviedol, že svedkovia opierajú svoje vyjadrenia o znalosti

získané zo zdravotnej dokumentácie, a nie o svoje osobné spomienky, keďže od doby sterilizačného zákroku u žalobkyne uplynula doba 8 rokov (s. 19 rozsudku).

K v žalobe namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky, pri ktorom sa sťažovateľka odvoláva na porušenie čl. 16 ods. 2 a čl. 19 ústavy a práv podľa čl. 3 a čl. 8 dohovoru, krajský súd len odkázal na vyjadrenie okresného súdu k uvedeným námietkam sťažovateľky (na s. 21 rozsudku): *„Podľa názoru súdu v danom prípade vykonanie sterilizácie nemožno posudzovať ako mučenie, resp. neľudské zaobchádzanie, nakoľko ako je zo žiadosti o vykonanie sterilizácie zo dňa 25. 3. 1999 zrejmé, o vykonanie sterilizácie požiadala sama žalobkyňa. Ani výsluchom žalobkyne sa nezistilo, v čom by neľudské zaobchádzanie s ňou malo spočívať. ...*

Povinnosťou žalobkyne bolo súdu preukázať zásah do súkromia, ako sa sterilizácia prejavila v rodinnom živote, v kultúrnom a spoločenskom živote. Súd mal za to, že žalobkyňa sa nepodarilo preukázať ňou tvrdené skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé zasiahnuť do osobnostnej sféry žalobkyne (do jej života a zdravia) a preto žalobu ako bezdôvodnú zamietol.“

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd sa pri rozhodovaní nedostatočne vyrovnal s námietkami sťažovateľky uvedenými v jej odvolaní, pričom neakceptoval žiadnu z námietok uvedených v odvolaní a potvrdil rozhodnutie okresného súdu v plnom rozsahu, ktorý podľa názoru ústavného súdu nedostatočne presvedčivo vyhodnotil dokazovanie vyúsťujúce do rozhodnutia vo veci samej, ktoré sťažovateľka napadla odvolaním a o ktorom krajský súd rozhodol tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil, pričom v odôvodnení uviedol, že *„z vykonaného dokazovania je zrejmé, že žalobkyňa o vykonanie sterilizácie žiadala sama zo zdravotných dôvodov“* (s. 20 rozsudku okresného súdu), pričom tento *„súd mal za to, že úkon žalobkyne (žiadosť o sterilizáciu) bol urobený slobodne, vážne, zrozumiteľne a nie v tiesni“* čím krajský súd vyslovil závery, ktoré nemajú jednoznačnú oporu vo vykonanom dokazovaní.

Pritom sťažovateľka už v žalobe z 9. mája 2005, o ktorej rozhodol okresný súd označeným rozsudkom, namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 16 ods. 2 a čl. 19 ústavy a práv podľa čl. 3, čl. 12 a čl. 8 dohovoru a vo svojom odvolaní z 22. mája 2008 sa opakovane odvoláva na porušenie svojich základných práv s poukazom na porušenie čl. 3 dohovoru a judikatúru ESĽP (Tanko v. Finland), avšak krajský súd sa vôbec nevyrovnal s tým, že (resp. či) nastolený problém spadá do pôsobnosti čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru, t. j. práva jednotlivca nebyť podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu, ako aj čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru týkajúcich sa práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života. K tejto právnej otázke krajský súd, podobne ako aj okresný súd, iba zopakoval znenie argumentácie sťažovateľky, čo nekorešponduje s požiadavkami ustanovenými v OSP.

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd nepreskúmal komplexne sťažovateľkine námietky a v napadnutom konaní nepostupoval dôsledne. Ústavný súd už vyslovil, že „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu“ (IV. ÚS 115/03). Táto požiadavka v okolnostiach daného prípadu zo strany krajského súdu nebola splnená ústavne akceptovateľným spôsobom, a preto ústavný súd rozhodol, že krajský súd označeným rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy podľa ktorého ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy), a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Po vyslovení porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co 143/2008-357 zo 4. marca 2009, ktorým došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, ústavný súd

tento rozsudok zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde].

V nadväznosti na záver o porušení základných práv sťažovateľky krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde) po vrátení veci na ďalšie konanie bude musieť odstrániť vytýkané nedostatky, najmä

- doplniť dokazovanie, kedy, ako a či vôbec sťažovateľka požiadala o vykonanie sterilizácie,
 - doplniť dokazovanie o spôsobe, čase a mieste informovania sťažovateľky o dôsledkoch vykonania sterilizácie,
 - doplniť dokazovanie o spôsobe, čase a mieste udelenia informovaného súhlasu zo strany sťažovateľky na vykonanie sterilizácie,
- a po vyhodnotení výsledkov dokazovania vo veci opätovne rozhodnúť.

Krajský súd sa bude musieť explicitne vyrovnat' s problémom, či namietaná konkrétna argumentácia sťažovateľky zakladá možnosť porušenia čl. 16 ods. 2 ústavy a čl. 3 dohovoru, t. j. práva jednotlivca nebyť podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu, ako aj čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru týkajúcich sa práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života. Sterilizačný zákrok vykonaný na sťažovateľke by v prípade preukázania jeho nezákonnosti (vykonania non lege artis) mal/mohol mať podľa názoru ústavného súdu za následok porušenie sťažovateľkou označených základných práv podľa čl. 16 ods. 2 a čl. 19 ods. 2 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy, ako aj porušenie jej práv podľa čl. 3 a čl. 8 dohovoru.

2. Sťažovateľka namieta aj porušenie čl. 13 dohovoru, ktorý zaručuje právo mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, pričom uvádza ako svoje argumenty námietky týkajúce sa skutkových záverov obsiahnutých v napadnutom rozhodnutí krajského súdu.

Námietku porušenia čl. 13 dohovoru preskúmal teda ústavný súd v užšom zábere (bez preskúmania dodržania garancií zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru). Možno konštatovať, že právo na účinný právny prostriedok nápravy (opravný prostriedok) sťažovateľke odopreté nebolo. Krajský súd ako odvolacia inštancia sa odvolaním sťažovateľky zaoberal v súlade s ustanoveniami relevantného právneho predpisu (§ 211 a nasl. OSP) a napadnuté rozhodnutie, ako aj jemu predchádzajúci postup prvostupňového súdu preskúmal. Obsahom práva na účinný opravný prostriedok nie je automatický nárok na to, aby výsledok konania zodpovedal predstave sťažovateľky. Z uvedeného pohľadu ústavný súd nevyhovel tej časti sťažnosti, ktorá sa týka námietky porušenia čl. 13 dohovoru. Rovnako uvedená argumentácia a záver platia aj vo vzťahu k námietke sťažovateľky týkajúcej sa porušenia čl. 6 Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, ktorý možno vnímať ako špeciálne ustanovenie (vo vzťahu k čl. 13 dohovoru) poskytujúce garanciu účinného prostriedku nápravy pre prípady porušenia práv v súvislosti s rasovou diskrimináciou.

3. Pokiaľ ide o ďalšie namietané porušenie základných práv a slobôd zaručených čl. 41 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 14 dohovoru, ako aj o namietané porušenie čl. 5 Dohovoru a ľudských právach a biomedicíne, namietané porušenie práv podľa čl. 10 písm. h), čl. 12 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 písm. e) Dohovoru o diskriminácii žien a práv podľa čl. 5 písm. e) iv) a čl. 6 Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, ústavný súd uvádza, že o ich porušení nerozhodoval vrátane namietaného porušenia čl. 16 ods. 2 a čl. 19 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 3 a 8 dohovoru, pretože považoval za prvoradé vyriešenie otázky porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Krajský súd po vrátení veci na ďalšie konanie bude musieť zaujať stanovisko aj k namietaným porušeniam práv vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov, keďže tie sú súčasťou právnych predpisov, ktoré tvoria podklad pre posúdenie celej veci sťažovateľky, a keďže sa krajský súd nimi v rámci odvolania sťažovateľky nezaoberal [pričom sa mal zaoberať možnosťou aplikácie kľúčovým spôsobom namietaného porušenia Dohovoru o ľudských právach a biomedicíne (čl. 5) aj so zreteľom na rozhodujúci čas ratifikácie tohto dohovoru zo strany Slovenskej republiky], čo tvorí základ pre hodnotenie kvality rozhodnutia podľa kritérií

čl. 46 ods. 1 ústavy. V nadväznosti na uvedené ústavný súd časti sťažnosti týkajúcej sa porušenia základných práv a slobôd sťažovateľky zaručených v čl. 41 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 v spojení s čl. 12 ods. 2 ústavy, ako aj v čl. 14 dohovoru, práv sťažovateľky podľa čl. 10 písm. h), čl. 12 ods. 1 a čl. 16 ods. 1 písm. e) Dohovoru o diskriminácii žien a práv podľa čl. 5 písm. e) iv a čl. 6 Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie nevyhoveli (bod 5 výroku nálezu).

Pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané porušenie práv podľa čl. 14 dohovoru a čl. 10 písm. h) Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, ústavný súd konštatuje, že tu ide o pozitívny záväzok štátu premietnuť do právneho poriadku tie antidiskriminačné zásady a opatrenia, ktoré uvedené články dohovorov obsahujú, a nie sú teda priamo aplikovateľné orgánmi verejnej moci Slovenskej republiky v individuálnych prípadoch. Z týchto dôvodov ústavný súd požiadavke sťažovateľky na vyslovenie porušenia označených práv dohovoru a Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien nevyhoveli.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli podľa odseku 1 porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 25 000 €, pričom vo svojej žiadosti uviedla: „*Nárok na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodňuje sťažovateľka skutočnosťou, že zásahom do jej ľudských práv*

a následným súdnym konaním jej bola spôsobená značná fyzická a psychická ujma. Sťažovateľke bol vykonaný zákrok v mladom veku, kedy si plánovala naplnenie reprodukčnej funkcie rodiny porodením ďalších detí, ktoré s manželom spoločne plánovali. Pre sťažovateľku ako ženu predstavuje sterilizácia a ňou spôsobená neplodnosť formou diskvalifikácie a invalidizácie.“

Pretože ústavný súd nepovažoval za primerané konkrétnym okolnostiam prípadu vysloviť len porušenie základných práv sťažovateľky, rozhodol aj o priznaní finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní sa riadil zásadami spravodlivosti a dospel k záveru, že v danom prípade bude primerané všetkým okolnostiam prípadu priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 1 500 €, ktorú je krajský súd povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. Ide o finančné zadosťučinenie za procesné pochybenia krajského súdu a ústavný súd v priznanej sume finančného zadosťučinenia zohľadnil aj tú skutočnosť, že po zrušení rozsudku krajského súdu sa krajský súd bude musieť vecou zaoberať a z doplneného dokazovania a vyhodnotenia dôkazov vyplynie, či boli porušené sťažovateľkou označené základné práva hmotnej povahy, ktorých porušenie namietala nielen v sťažnosti doručenej ústavnému súdu, ale aj v žalobe doručenej okresnému súdu a v odvolaní proti rozsudku okresného súdu, o ktorom rozhodoval krajský súd, ktorého postup a napadnutý rozsudok bol predmetom posudzovania ústavného súdu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátkou Mgr. V. D.. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 695,41 € (20 950 Sk), keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2009.

Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti, vypracovanie vyjadrenia v priebehu konania) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb

v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to každý úkon po 115,90 €, t. j. spolu v sume 347,70 €, zvýšenú o 19 % daň z pridanej hodnoty v sume 70,02 €, čo spolu s režijným paušálom trikrát po 6,95 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 438,57 €.

Krajský súd je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) podľa bodu 4 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júna 2010